

4. Gremium vídeňského kupectva vyjádřilo se, že obchodníci papírem, potřebami psacími a kreslicími bez odporu oprávněni jsou kupčiti modely, stereometrickými a krystalovými tvary z papíru, dřeva, sádry atd. Odnětím tohoto práva obchodům papírnickým omezen byl by zajisté snadný a pohodlný přístup k těmto učebným prostředkům a důsledkem toho bylo by i rozšiřování prospěšných vědemostí omezováno, uváží-li se, že za dnešní doby jen nepatrný počet lidí mimo jmenované živnostníky podobným obchodem se zabývá.

5. Dle dvorského rozhodnutí ze dne 23. srpna 1792 bylo propůjčeno právo obchodníkům zbožím norimberským, v jichž skupinu tehdy počítali se obchodníci papírem, psacími a kreslicími potřebami, aby provozovali obchod přístroji optickými, matematickými, hudebními a pod. jakož i předměty patrně jen účelům vyučovacím sloužícími, kteréžto právo obchodníci papírem dnes sobě osvojují.

6. Obchodník papírem a psacími potřebami jest jen potud oprávněn ku výrobě papírových sáčků, pokud je vyrábí ne pravidelně a jen v nepatrném objemu pouze ručně, bez strojového zařízení a bez vlastního k tomu určeného personálu. Provozuje-li se však výroba v takovém rozsahu, že při tom osoby zvláště k tomu ustanovené jsou trvale zaměstnány a užívá-li se též strojů, je to případ samostatného živnostenského provozování, ku kterému obchodník papírem a psacími potřebami jako takový oprávněn není. Co se tkne prodeje papírových sáčků řečenými obchodníky, jsou tito zajisté k tomu oprávněni, poněvadž jedná se tu o zboží papírové, jež bez odporu za předmět obchodu jich považovati dlužno (obch. a živnost. komora vídeňská).

7. Obchodníci papírem smějí prodávati též t. zv. ozdobnické zboží knihařské jako: sešity psací a kreslicí, bloky kreslicí, mapy, lepenkové krabice, zápisníky a pod. (obch. a živnost. komora brněnská).

8. Smějí dále bez odporu prodávati obálky, školní sešity a jiné psací, kreslicí a malířské potřeby, pokud prodej těchto jednotlivých předmětů nemá potřeby zvláštní koncese resp. licence; jsou oprávněni konečně též školní kabely a k tomu potřebné řemeny prodávati, mají-li zároveň sklad potřeb psacích a kreslicích jakož i knih školních. Posléze mají i právo prodávati hrací karty, ježto tyto pokládati jest rovněž za zboží papírové (obchod. a živnost. kom. pražská).

Viz Freyovu a Marešovu »Sbírku dobrozdání a rozhodnutí o objemu práv živnostenských,« Vídeň 1894, str. 940—944.

Obchod podomní.

I. Část všeobecná.

Obchod podomní na rozdíl od obchodu provozovaného v místnostech trvale k tomu určených jest obchod, jenž se provozuje potulně (ambulando).

Ačkoli tento obchod má mnoho stránek stinných, přece pro jistou dobu vývoje hospodářského zejména v krajinách řídce obydlených nelze výhod jeho podceňovati. Ovšem ozývají se zejména též v nejnovější době vážné hlasy volající po obmezení ano i zrušení obchodu podomního, a snahy tyto došly též do jisté míry i ohlasu v osnově nového zákona o obchodu podomním.

Obchod podomní upraven jest zejména těmito zákony:

1. Cís. patent ze dne 1. září 1852 č. 252 ř. z.

2. Vykonávací nařízení k cit. patentu (výn. min. obch. ze dne 2. listopadu 1852 č. 2460 .

3. Nařízení min. obchodu ze dne 23. prosince 1881 č. 2 ř. z. ex 1882.

4. Výn. min. obch. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049

5. Zákon ze dne 21. března 1883 č. 37 ř. z. o příslušnosti úřadů ve příčině přestupků zákona o podomním obchodu.

6. Výn. min. vnitra ze dne 13. března 1884 č. 318.

K tomu přistupuje řada výnosů, jichž příležitostně níže se bude dotknuto.

II. Pojem obchodu podomního.

Obchodem podomním vyznačuje se provozování obchodu se zbožím potulně od místa k místu a od domu k domu bez určité místnosti obchodní. (§ 1. zák. o pod. obch.) Zákonná definice vytýká tedy tři hlavní známky:

1. obchod zbožím,
2. bez určité místnosti obchodní,
3. potulmo od místa k místu a od domu k domu.

Ad 1. »Obchod zbožím« ve smyslu zákona o podomním obchodě znamená prodej zboží. Nenáleží sem tudíž potulmo provozované koupě zboží, starých šatů (viz níže IX., 4), rovněž ne sbírání průmyslových odpadků a přírodnin, hadrů, kostí, ať již pomocí koupě (za peníze) či směny (za jehly, nitě, stužky a pod.). Dále nespadá sem dávání jednotlivých věcí do výhry, jež ostatně dle důchodkových zákonů jest vůbec zapověděno; rovněž potulmo provozované obstarávání živnostenských prací, jako zaměstnání cestujících brusičů, dráteníků, deštníkářů, košíkářů atd.

Dále nepodléhají zákonu o obchodě podomním, ačkoli dle pojmu by sem náležely:

a) Dle § 60 živ. ř. prodej předmětů denní potřeby (mléka, chleba, ovoce, zeleniny, dříví a pod.) od domu k domu nebo na ulici.

b) Dle téhož ustanovení může živnostenský úřad malým živnostníkům v okrese jeho bydlištěm ku zlepšení jich postavení povolit prodej vlastních výrobků v obci od domu k domu.

c) V Tyrolsku obvyklé provozování živnosti zakládající se na t. zv. »obchodních pasech«.

Ad 2. »bez určité místnosti obchodní«. Nespadá sem po živnostensku provozovaný obchod trhovců (fierantů), dále bazary a sklady zboží atd. Ze zákonného pojmu podomního obchodu plyne, že oprávnění podomní nesmí v téže osobě býti spojeno se stálou živností obchodní, ani že nesmí býti uděleno trhovcům. Rovněž jest nyní dle min. výn. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049 podomním obchodníkům zapovězeno prodávati zboží na veřejném stanovišti nebo ve stálé místnosti obchodní po dobu trvání trhu.

Ad 3. »Potulmo od místa k místu a od domu k domu« t. j. ambulando, při čemž stačí i když se obmezí podomní obchodník na obchod od domu k domu v místě jediném.

Nespádají tudíž pod tento zákon cestující obchodní jednatelé, jelikož tito nemají práva zboží ku prodeji s sebou voziti a je od místa k místu a od domu k domu prodávati.

III. Podmínky nabytí oprávnění k podomnímu obchodu.

Obchod podomní smí být provozován toliko na základě zvláštního úředního povolení (§ 2). Toto povolení smí být dle § 3 uděleno pouze těm, kdo

- a) jsou rakouskými poddanými,
- b) dosáhli věku 30 let,
- c) nejsou stíženi zřejmou, ošklivou vzbuzující nemocí nebo podobnou vadou,
- d) nebyli pro podloudnictví trestáni nebo byvše ve vyšetřování pro tento trestný skutek pro nedostatek důkazů byli propuštěni, dále když vůbec pro nějaký těžký přestupek důchodkový potrestáni nebyli, nebo jimž udělené povolení snad již nebylo odňato;
- e) kdo jsou mravů zachovalých a bezúhonní v ohledu politickém a
- f) v úplném požívání práv občanských.

Z doslovného znění »smí toliko uděleno býti« plyne, že osoby, jimž chybí některá z uvedených náležitostí, z nabytí povolení podomního jsou vyloučeny, nikoli však že by osoby, jež vyhovují všem (pod a—f) význačeným zákonným požadavkům, měly nárok na udělení tohoto povolení; naopak rozhodnutí o žádosti jest závislo od volného uvážení správního úřadu, a nelze tudíž z tohoto rozhodnutí ku správnímu dvoru soudnímu si stěžovati (§ 3 lit. c zák. z 22. října 1875 č. 36 ř. z. z r. 1876). Podrobněji sluší uvést následující:

Ad a) Zákaz, cizince k podomnímu obchodu nepřipouštět, zůstal v platnosti v plném objemu; zejména nedotkla se ho žádná pozdější obchodní a celní smlouva s cizími státy uzavřená. Cizinci však ve smyslu tohoto zákona nejsou:

a) příslušníci zemí koruny uherské (čl. XV. zák. ze dne 27. června 1878 č. 62 ř. z.), aniž

β) příslušníci okupovaného území Bosny a Hercegoviny (zák. ze dne 20. prosince 1879 č. 136 ř. z.).

Zdržují-li se příslušníci koruny uherské neb obsazeného území v Rakousku, jest sice k udělení oprávnění podomního oprávněn úřad rakouský, musí však uchazeči předložit dle § 3 lit. a, d, e, f potřebné výkazy ze své domoviny (výn. min. vn. ze dne 18. června 1871 č. 7420 a ze dne 17. srpna 1874 č. 12447).

Ad b) Od požadavku stáří 30 let smí být upuštěno:

1. v krajinách v tom směru zvlášť privilegovaných, v nichž stačí dosažený rok 24.;

2. dle nejv. rozh. dne ze dne 21. ledna 1869 (srv. min. výn. ze dne 23. prosince 1881, č. 2049 ad § 3 al. b) může min. vnitra ze zvlášť závažných příčin udělití prominutí věku (venia aetatis).

Ad c—f) Při otázce, zdali uchazeč jest v plném požívání občanských práv (f), jest bráti zřetel k § 6 zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 31 ř. z., naproti tomu však na požadavek »zachovalých mravů a bezúhonného chování politického« (e), nemá zmíněný předpis zákonný zejména též uplynutí doby tamtéž vytčené žádného vlivu.

IV. Příslušné úřady a řízení.

Oprávnění podomní udělují a prodlužují nyní dle zák. ze dne 19. května 1868 č. 44 ř. z. okresní hejtmanství a v obcích s vlastním statutem magistrát, v jehož obvodu uchazeč má svoje stálé bydliště (§ 5); tím

sluší rozuměti trvalý pobyt ve smyslu § 16 jur. n. (§ 66 nov. jur. n.), nikoli místo, v němž uchazeč má svoje právo domovské (roz. spr. dv. s. ze dne 6. prosince 1877 č. 1803, sb. »Budwinski«, srv. I. č. 171). Případný rekurs jde k místodržitelství; proti dvěma srovnalým nálezhům další rekurs místa nemá. (Nejvyšším úřadem v záležitostech obchodu podomního jest dle min. nař. ze dne 20. dubna 1861 č. 46 ř. z. vůbec ministerstvo vnitra). Žádost budiž podána písemně nebo protokolárně; stačí však i prostá žádost ústní bez sepsání protokolu. O žádosti konají se potřebná šetření, zejména tam, kde jest policejní ředitelství, vždy má býti slyšen nejprve úřad policejní (§ 1 vyk. nař.). Povolení udílí se vyhotovením zvláštního podomního pasu nebo knížky (formulář jich viz v § 4. vyk. nař. k patentu o podom. obchodě). Knížka tato jest zároveň cestovní průvodní listinou obchodníka a nesmí tudíž dle výn. min. vn. ze dne 7. července 1853, č. 4419 jemu průvodní list býti vydán. Druh zboží, k němuž se oprávnění podomní vztahuje, budiž taxativně a přesně vyznačen. Povolení k obchodu po domích uděluje se jen na rok (§ 7) a vztahuje se toliko na onu korunní zemi, ve které bylo uděleno (§ 9; avšak jak prodloužení tak i rozšíření téhož na jinou korunní zemi jest přípustno. Za prodloužení sluší žádati u politického úřadu bydliště a to 3 měsíce před uplynutím lhůty původně povolené (ovšem bez připojení pasu podomního, jež obchodník naopak vždy při sobě chovati má). Za účelem rozšíření oprávnění podomního na jinou korunní zemi má se pak obchodník do 10 dnů ode dne příchodu do dotyčné korunní země obrátiti k některému politickému úřadu téže se žádostí, aby mu listinu na obchod po domích vidováním potvrdil (»bestätigende Vidirung«). Tím uděluje se obchodníkovi povolení k podomnímu obchodu v celé korunní zemi. Prodloužení nebo vidování může býti odepřeno toliko z příčin závažných (§§ 7. a 9.) a lze si proti takovému odepření stěžovati netoliko v pořadu instancí k stolici vyšší, nýbrž i k správnímú dvoru soudnímu.

V. Práva a povinnosti obchodníka podomního.

Práva podomního obchodníka záležejí v provozování obchodu zbožím v podomní listině vyznačeným potulmo od místa k místu a od domu k domu bez určité místnosti obchodní v časových a místních mezích povolení podomního jemu uděleného.

V jiné korunní zemi smí podomní obchodník obchod provozovati toliko v prvních 10 dnech po předchozím vidování a to jen v oněch místech, pro která jeho podomní dokument politickým nebo policejním úřadem dotyčné země byl vidován. Po uplynutí 10 dní ode dne, kdy obchodník v obvod korunní země vkročil, smí obchod provozovati jen tehdy, jestliže mu prve uděleno bylo »stvrzovací vidování« (viz odst. IV.) jeho listiny na obchod po domích.

Naproti tomu mají podomní obchodníci následující povinnosti:

1. V každém místě, do něhož přijde (lhostejno zdali v úmyslu tam obchod provozovati či nic (§§ 8 13) a v němž nachází se úřad politický nebo policejní, jest podomní obchodník povinen svůj dokument u téhož (jsou-li v místě oba, tedy u úřadu policejního) dáti si vidovati; v městech a městysech, kde není úřadu politického nebo policejního, obstarávají toto vidování magistrát nebo obecní představenstvo. Této povinnosti podomní obchodník jest prost:

a) jestliže přijde do vesnice, v níž nenachází se politický nebo policejní úřad zeměpanský;

b) i v sídle okresního úřadu, jenž mu pas byl vyhotovil. Naproti tomu i v jiných městech i městysech tohoto okresu vidování státi se má (min. výn. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049).

Vidování nelze odepřít, leč že by tu byly odůvodněné pochybnosti proti pravosti dokumentu nebo proti osobě, o niž jde (§ 13).

2. Zboží, kterým někdo chce obchod po domích provozovati, musí pocházeti z tuzemska a musí býti opatřeno kolkem, pokud jemu podléhá (srv. na př. § 6 zák. o ochr. zn. a min. nař. ze dne 16. dubna 1890 č. 67 ř. z.) a průkazem provenience, odkud pochází (§ 12).

Jisté zboží, byť i bylo původu tuzemského, jest z obchodu po domích vůbec vyloučeno (§ 12 lit a—p pat. o obch. pod.). K těmto ještě se druží:

q) ocet (min. výn. ze dne 29. října 1858, č. 16855);

r) hrací karty (zák. ze dne 15. dubna 1881, č. 43 ř. z. § 10);

s) losy na splátky (zák. ze dne 30. června 1878, č. 90 ř. z. § 4.).

3. V pohraničních okresích povolí se podomní obchod toliko obyvatelům toho okresu v korunní zemi, v níž okres tento leží, a osobám dle § 17 zvláštních výhod požívajícím; těmto pak v pohraničních okresích všech korunních zemí (§ 11 a výn. min. fin. ze dne 31. května 1857, č. 8936).

4. V t. zv. vyňatých místech jest podomní obchod zapovězen všem podomním obchodníkům, vyjmajíc osoby v § 17 vyznačené. Zákazy takové vydány byly pro celou řadu lázeňských míst pro dobu lázeňské sezóny. Vydání zákaz obchodu podomního přísluší ministru obchodu, jenž takový zákaz v souhlase s ministerstvy účastněnými k návrhu nižšího úřadu v zájmu veřejného blaha vydání může; nelze však takový zákaz odůvodniti toliko ohledy na stálé živnostníky některého města nebo místa.

5. Podomní obchodník musí zboží k obchodu určené sám nositi; toliko výjimkou může mu příslušný úřad povolit, aby si přibral pomocníka, jestliže již po více let obchod provozuje a choval-li se vždy bezúhonně a pro vady tělesné, jež vysvědčením prokáže, není již s to, aby si zboží k obchodu ustanovené sám nosil. Pomocník tento však musí míti všechny náležitosti, jež pro podomního obchodníka vůbec jsou předepsány, a musí býti v listu podomním zvláště pojmenován (§§ 14 a 15). Rovněž není obchodníkům podomním dovoleno provozovati obchod po domích s takovým množstvím zboží, že by k dalšímu jeho dopravení potřebí bylo vozu nebo soumaru (§ 16). Toliko výjimečně může místodržitelství povolení k užívání vozů nebo soumarů hledíc k poměrům země podomnímu obchodníku uděliti. Podomní obchodník může sice vůbec cizím dopravním prostředkem zboží na určité místo dáti si dovézti a tam je od domu k domu nositi, nesmí však dopravní příležitost sám provázeti (min. nař. ze dne 23. prosince 1881 č. 2 ř. z. r. 1882).

VI. Zvláštní výhody.

Z ohledů k poměrům výživy obyvatelů některých krajín povolují se jim ve příčině obchodu po domích s jistým zbožím zvláštní výhody. Výhody tyto záležejí v tom, že

1. nevyžaduje se jinak předepsaný 24. rok věku;

2. že podomní oprávnění jim udělené má platnost v celé říši i v místech jinak vyjmutých;

3. že mohou podomní obchod provozovati v pohraničních okresích všech korunních zemí a

4. konečně i s některými věcmi, jež jinak z podomního obchodu jsou vyloučeny.

Krajiny a osoby zvláštními těmito výhodami nadané uvedeny jsou v § 17. haus. pat. (Manzova sb. zákonů I. sv., Vídeň, 1892, str. 85 a 86.)

VII. Povinnost berní.

Podomní obchodník má zaplatiti celý obnos výdělkové daně předem najednou (§ 16 pat. o dani výd. z 31. prosince 1812). Tato vyměřuje se bez ohledu na bydliště podomního obchodníka dle nejnižší sazby výdělkové daně třetí třídy, jaká vyměřena jest pro živnost stálou v hlavním městě země. (V Tyrolsku 1 zl. 57 $\frac{1}{2}$ kr., v Dol. Rakousích 5 zl. 25 kr., v ostatních korunních zemích 3 zl. 15 kr.) k tomu přistupuje ještě mimořádná státní přírážka 70 $\frac{0}{10}$. Při přechodu z jedné země do druhé dlužno případný vyšší obnos daně výdělkové doplatiti. Uherským podomním obchodníkům se daň, již ve svém domově zaplatili, nevčítá (výn. min. fin. ze dne 16. února 1881 č. 33717); podomním obchodníkům z Bosny a Hercegoviny však se včítá. Zapravení výdělkové daně budiž v knížce na obchod po domích stvrzeno, avšak list na daň výdělkovou se nevyhotovuje. Výn. min. vn. ze dne 8. března 1856 č. 3660 byli podomní obchodníci od t. zv. fondovních přírážek osvobozeni, avšak později byl tento výnos pro Čechy, Štýrsko a Solnohrady platnosti zbaven. Výše přírážek v těchto korunních zemích řídí se dle bydliště podomního obchodníka.

Od 1. ledna 1898 platí následující ustanovení:

Obchod podomní, jakož i všechny živnosti od místa k místu provozované zdaní se v poměru prostřední jich výnosnosti ku prostřední výnosnosti podobných živností stálých. K obnosu takto vyšetřenému připočte se za podnikatele samého částka od 1 zl. 50 kr. do 15 zl., a za každého pomocného dělníka rovněž 1 zl. 50 kr. do 15 zl., za upotřebená zvířata tažná a soumary (psy vyjímaje) 3 zl. až 32 zl. Provozuje-li se živnost v několika zemích, mohou částky tyto zvýšeny býti o polovici. Kdyby po zapravení daně za jednu zemi, provozování živnosti rozšířeno bylo na zemi jinou nebo několik zemí jiných, musí ona větší částka doplacena býti dříve, než-li provozování se rozšíří. Úhrnný obnos daně vyměřiti jest jen sazbami určitými v zákoně zvláště vytknutými. Sazby tyto jsou: 1-50, 2, 2-50, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 18, 21, 24, 28, 32, 36, 40, 45, 50, 55, 60, 70, 80, 90, 100, 120, 140 atd. do 1 300 zl., načež stoupají sazby berní o 200 zl. Daň z výdělku budiž zapravena předem za celý rok najednou. Daň vyměřuje berní úřad první instance, z jehož rozhodnutí lze se odvolati ku zemskému finančnímu úřadu. Nově vyměřená daň v jednotlivých případech nemá obnášeti méně než obnáší posavadní s mimořádnou přírážkou. Nemá býti tudíž novým zákonem berním podomním obchodníkům snad uleveno, nýbrž naopak jest k tomu hleděti, aby obtížení živností kočovních uvedeno bylo ve správný poměr k obtížení živností stálých. Osvobození od daně z výdělku jest při obchodu podomním vůbec vyloučeno.

Politický úřad, který vyhotovuje knihu podomní, pas obchodní, licenci atd., nebo její platnost prodlužuje, nemá listiny tyto dříve vydati, dokud daň zapravena nebyla (§ 78 zák. ze dne 25. října 1896 č. 220 ř. z., čl. 60 výn. min. fin. ze dne 28. ledna 1897 č. 35 ř. z.).

VIII. Přestupky a tresty.

Přestoupení zákona o obchodě podomním jest buď

1. pouhým přestupkem patentu o podomním obchodě: sem náležejí přestupky uvedené v § 19 lit. *a* (cizozemci, kteří podomní obchod provozují a tuzemci nemající platné listiny podomní), lit. *d* (kdo svůj list na obchod někomu jinému postoupil), lit. *e* (opomenul-li obchodník opatřiti si vidování nebo stvrzovací vidování anebo provozoval-li podomní obchod v okrese pohraničním), lit. *f* (kdo by užíval při obchodu podomním pomocníka), lit. *g* (vozu nebo soumara), lit. *h* (jiná zvlášť nevyjmenovaná přestoupení předpisů patentu o obchodu po domích). Trestem jest pokuta mezi 30 kr. a 100 zl., ad lit. *a*, lit. *d* a při třetím přestoupení ad lit. *e* ztráta podomního oprávnění; nebo jest

2. pouhým přestupkem zákona důchodkového § 19 lit. *b* (obchod se zbožím cizozemským nebo sice tuzemským avšak nekolikovaným pokud ovšem kolku podléhá). Trest záleží ve ztrátě podomního oprávnění.

3. Zvláštní postavení zaujímá přestupek § 19 lit. *c* (obchod se zbožím nedovoleným), jelikož může býti buď

a) pouhým přestupkem patentu o obchodu podomním, na př. při podomním obchodě s kořením (trest od 5 do 25 zl. a propadnutí nedovoleného zboží, v případě opakování ztráta podomního oprávnění) nebo

b) zároveň přestupkem zákona trestního, tak při podomním obchodě s jedem (§ 364 tr. ř.), (trest dle tr. zák. ztráta oprávnění podomního, propadnutí nedovoleného zboží, vězení od 1 do 6 měsíců, kromě toho dle patentu o obchodu podomním peněžitá pokuta 5—25 zl.) při prodeji léků (§ 354 tr. z.). Trest dle tr. zák. vězení, po případě tuhé vězení od 1 do 6 měsíců, propadnutí nedovoleného zboží, u cizinců kromě toho vyhostění ze země, trest dle patentu o pod. obchodě týž jako pod č. 3 *a*), nebo

c) pouze přestupkem zákona trestního zejména při podomním obchodě s tiskopisy dle § 23 tisk. z. (Trest 5—200 zl., propadnutí tiskopisů — tak aspoň rozhodlo tuto otázku min. vn. výn. ze dne 13. března 1884 č. 318); nebo může býti konečně

d) zároveň přestupkem předpisů důchodkových, provozuje-li se podomní obchod zbožím zlatým a stříbrným, jež nevyhovuje předpisům o ryzím obsahu takových výrobků, při obchodu loterními losy a podobnými listy podílnými, jde-li o podomní obchod předměty státního monopolu, hracími kartami nebo se zbožím kontrole podlehajícím dle § 358 stát. min. ř. z podomního obchodu vyloučeným v okrese pohraničním. V případech posléze jmenovaných nastupuje vedle důchodkového trestu ještě trest dle patentu o podomním obchodě. Zboží, jež obchodník při spáchání přestupku s sebou měl, ručí za peněžitou pokutu pro přestupek zákona o podomním obchodě uloženou. Avšak změnití peněžitou pokutu v případě nedobytnosti v trest vězení nelze, jelikož zákon o takové přeměně vůbec se nezmiňuje. Trestní řízení o přestupcích zákona o obchodě podomním vykonávají nyní dle zák. ze dne 21. března 1883 č. 37 ř. z. úřadové političtí a platí pro ně předpisy o trestním řízení dle živnostenského řádu. Spočívá-li v přestupku patentu o podomním obchodě zároveň skutek trestný dle všeobecných zákonů trestních nebo dle zákonů důchodkových, má býti zavedeno vedle řízení dle těchto zákonů nastupujícího také ještě trestní řízení pro přestupek patentu o podomním obchodě před

úřadem politickým, vyjímajíc případ shora pod č. 3 c dotčený totiž podomní obchod s tiskopisy (srv. výn. min. vn. ze dne 13. března 1884 č. 318). Překročil-li podomní obchodník u provozování své živnosti předpisy živnostenského řádu, ku př. prodává-li zboží ve stálé místnosti obchodní, podléhá trestu dle řádu živnostenského. Zvláštní trestní ustanovení, zejména pro podomní obchodníky platící, obsahují §§ 471 a 472 tr. z., dle něhož jest podomním obchodníkům zapovězeno od nedospělých dětí něco kupovati nebo vyměňovati.

IX. Zaměstnání s obchodem podomním spřízněná.

Sem náležejí:

1. Trhovci neboli fieranti.
2. Kočovné sklady, bazary a t. zv. létací výprodeje.
3. Cestující obchodní jednatelé.
4. Koupě zboží potulmo provozovaná.
5. Obchodní živnost zakládající se na t. zv. obchodních pasech v Tyrolsku.
6. Sběrání hadrů, kostí a jinakých odpadků, jakož i pryskyřice, léčivých bylin atd.
7. Živnostenské práce potulmo provozované.

Zaměstnání pod č. 1—5 uvedená spadají vůbec pod ustanovení živn. řádu a mohou býti provozována na pouhé ohlášení u živnostenského úřadu, jak výslovně stanovil § 63 živ. ř. ohledně trhovců a § 59 živ. ř. ohledně jistých jednatelů obchodních. V jednotlivostech sluší ještě uvést:

Ad 1. Ohledně trhovců viz § 63 živ. ř. a min. nař. ze dne 3. listopadu 1852 č. 220 ř. z. Že živnost trhovců s podomním obchodem sloučiti nelze, bylo již svrchu vzpomenuáno. Provozování podomního obchodu trhovcem tresce se dle zák. o obchodě podomním, a naopak, jestliže podomní obchodník po živnostensku provozuje prodej zboží na trzích, podléhá trestu dle živ. řádu.

Ad 2. Zřízení bazaru jeví se býti ve smyslu platného živnostenského zákona živností svobodnou, byť i dočasně provozovanou ve stálé provozovárně. Živnost musí býti ohlášena u živnostenského úřadu a musí býti protokolována, ač jsou-li tu podmínky zákona obchodního.

Na t. zv. létací výprodeje bylo v poslední době velice si stěžováno a to z té příčiny, že takové podniky namnoze své sklady i na dále doplňují a obnovují a obecenstvo nepravým označením »výprodej« k zdánlivě laciné koupí vábí a klamou. Tomuto zlu hledí odpomoci zákon ze dne 16. ledna 1895 č. 26 ř. z. výprodeje upravující. Dle tohoto zákona smí veřejný výprodej za účelem rychlého zcizení zboží býti prováděn toliko se svolením živnostenského úřadu, jež smí býti uděleno jen tehdy, jsou-li tu závažné důvody (úmrť, vzdání se obchodu, přesídlení a pod.), dále trvá-li obchod již nejméně 2 roky (vyjímajíc případ úmrť majitele závodu) a označí-li se zřejmě udáním množství a povahy zboží, jež vyprodáno býti má. Každé povolení výprodeje budiž oznámeno úřadu pro vyměňování daně. Prve než povolení se udělí, budiž slyšena obchodní a živnostenská komora, jež opět sama slyšeti má příslušné společenstvo. Na prodeje soudně neb úředně nařízené nebo správou konkursní podstaty prováděné se zákon tento nevztahuje.

Ad 3. Srv. § 59 živ. ř. a nař. min. obch. ze dne 3. listopadu 1852 č. 220 ř. z. a nař. min. vn. ze dne 16. září 1884 č. 159 ř. z. Dle nynějšího stavu zákonodárství dlužno rozeznávati mezi

1. obchodními cestujícími pro cizozemské obchodní a průmyslové podniky a

2. obchodními cestujícími pro obchodní a průmyslové podniky tuzemské a při těchto opět

a) zdali jsou v bezprostřední službě tuzemského výrobce neb obchodníka, či

b) chtějí-li býti toliko sprostředkovateli mezi výrobcem a obchodníkem s jedné a spotřebitelem se strany druhé, aniž by však byli v bezprostřední službě tuzemského vyrabitele neb obchodníka. Cizozemští obchodní jednatelé a cestující mají zapotřebí zvláštního povolení, jež uděluje pro obvod určité korunní země zemská vláda, pro více korunních zemí ministerstvo obchodu. Z provozování své živnosti platí pak zvláštní poplatek (správně daň), jenž se vyměřuje dle měsíců a dle místního objemu, v němž agentura provozována býti má, a obnáší pro Vídeň na dobu 1 měsíce nebo kratší 4 zl. 20 kr., pro Dolní Rakousy 4 zl. 20 kr., pro Čechy 6 zl. 30 kr. atd. Pro více korunních zemí se příslušné poplatky sčítají, s tím však omezením, že poplatek na jeden měsíc nebo kratší dobu nesmí přesahovati obnos 20 zl. K tomu přistupují státní, zemské a jiné přirážky.

Cestující pod č. 2 *a* jmenovaní jsou zřizenci obchodními, mohou také konsumenty bezprostředně vyhledávati, nesmí však s sebou zboží — vyjímajíc na trzích — nositi (výn. min. obch. ze dne 1. srpna 1886 č. 24843); dále mají se o existenci bezprostředního služebního poměru k firmě příkaz dávající v čas vyhledávání objednávek vykázati průkazy, jež musí býti řádně datovány a každoročně obnovovány.

Konečně cestující pod 2 *b* uvedení mají živnost dle § 59 a 11 živ. ř. ohlásiti; oni jsou samostatnými, výdělkové dani podrobenými živnostníky (srv. roz. spr. s. dv. ze dne 10 května 1883 č. 1089 Budw. č. 1762). Tito, jako obchodní jednatelé cizozemští, jsou toliko oprávněni s kupci, továrníky a živnostníky o předmětech jich závodů obchody sprostředkovati, jim za tím účelem vzorky k nahlédnutí předkládati a ceny zboží mandantova oznamovati, od nich objednávky na takové zboží přijímati a učiněné objednávky na své kommitenty přepisovati, jakož i na jich účet koupě uzavírati; objednané zboží však kupcům zasýlati není záležitostí agentovou. On nesmí se dáti jiným zastupovati, nýbrž musí živnost osobně provozovati a rovněž nesmí kromě vzorků jiné zboží s sebou nositi, skladiště zboží udržovati a vůbec jakékoli zboží prodávati; rovněž nesmí v obchody jako agent vstupovati s osobami, jež k stavu obchodníků nebo továrníků nenáleží.

Nové berní zákony stanoví následující:

a) Tuzemští cestující obchodní, kteří jsou v poměru služebním, nepodléhají dani z výdělku. Počet jich bude však rozhodný pro posouzení rozsahu, v jakém se živnost provozuje;

b) Tuzemští cestující obchodní, kteří nejsou v poměru služebním neb námezdném, podléhají téže dani jako obchodní jednatelé a sice v tom místě, kde mají svůj živnostenský závod, resp. své bydliště.

c) Cizozemští cestující podrobeni jsou dani výdělkové nejméně 40 zl. ročně obnášející, kterou vyměřuje berní úřad první instance v sídle toho politického úřadu, který udílí povolení ku provozování živnosti v tuzemsku. Tímto ustanovením pozbyly příslušné předpisy nař. min. obch. ze dne 3. listopadu 1852 č. 220 ř. z. platnosti. Vzhledem ku obchodním

smlouvám nyní platícím nemá však toto nové ustanovení valného významu. (§§ 80, 81 zák. ze dne 25. října 1896 č. 220 ř. z. a čl. 62 výn. min. fin. ze dne 28. ledna 1897 č. 35 ř. z.).

Ad 5. Obchodní pasy poskytují právo kupovati a prodávati přírodní plodiny a výrobky, jež uvádějí, potulmo od místa k místu; k prodeji zboží od domu k domu obchodní pas neopravňuje. Zemské vládě hraničících zemí jest zůstaveno platnost obchodního pasu v Tyrolích vystaveného rozšířiti též na dotýčnou zemi (srv. výn. min. obch. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049 ad c)

Ad 6. Toto zaměstnání dle čl. 5 lit c a q vyhl. pat. nespadá sice pod živnostenský řád, avšak přes to jest k němu zapotřebí udělení licence politickým úřadem. Podmínkou k nabytí této jest jedině průkaz o zachovalosti (srv. výn. min. vn. ze dne 17. listopadu 1855 č. 14166).

Ad 7. Kdo tyto živnostenské práce chce provozovati, potřebuje, není-li k nim již dle §§ 39—41 živ. ř. oprávněn, povolovacího listu (Licenzschein). Tento uděluje se z pravidla na 3—6 měsíců, výjimečně na rok, může však býti prodloužen, a vyhotovuje se ve formě knížky dle obdoby knížky na obchod po domích (srv. výn. min. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049, zejména tamtéž obsažené specialní předpisy o slováckých drátenicích, o kotlářích, nunvářích, hubitelích krys a myší).

X. Statistika.

Dle statistických výkazů, jež připojeny jsou k vládní předloze nového návrhu zákona o obchodu podomním, klesl počet nově udělených oprávnění podomních v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených s 4670 v roce 1882 na 1685 v r. 1891. I počet prodloužení v letech 1882 a 1891 klesl s 17146 na 16221. Počet vidování však stoupl ze 64312 v r. 1883 na 82612 v r. 1891, čehož příčinu sluší hledati hlavně v přísnější kontrole. I v jednotlivých korunních zemích počet udělených podomních oprávnění stále klesá. Kdežto na př. v Čechách bylo v r. 1881 ještě 1666 nových podomních oprávnění uděleno a 7695 stávajících prodlouženo, obmezil se počet nových oprávnění v Čechách v r. 1891 na 476, prodloužených na 6314. Největší počet podomních obchodníků vykazují Čechy: 6790 oprávnění a prodloužení v roce 1891, pak Dolní Rakousy: 2495, Tyroly 1819 v témž roce. Nejméně podomních obchodníků má Halič, jež pro r. 1891 vyazuje 7 oprávnění nových a 24 prodloužených. Mezi 18233 v celém Předlitavsku udělenými a prodlouženými oprávněními mělo za předmět obchod se zbožím lněným, vlněným a bavlněným, přízí a jiným střížným zbožím 7874 tedy asi 43%, obchod se zbožím krátkým a ozdobným 3079, tedy kolem 17%, kdežto zbývajících 40% rozpadá se na nejrůznější druhy zboží.

XI. Osnova nového zákona.

Osnova tato jeví, ačkoli vláda důležitost této obchodní formy v plné míře uznává, přece tendenci podomní obchod značně stížíti. Tato tendence došla zřejmého výrazu v tom, že podmínky k nabytí podomního oprávnění byly přiosřeny (§ 3 osn.), tak na př. potřebný věk zvýšen s 30 na 33 let, vytčen požadavek spolehlivosti, již politický úřad volně posuzovati má, žadatel musí bydleti aspoň 1 rok v obvodu příslušného úřadu, jenž povolení uděluje; tutěž snahu jeví i obmezení podomního povolení především na okres vlastní neb i na více okresů a toliko výjimečně na celou korunní zemi (§ 5 osn.); opětne zkoumání podmínek podomního oprávnění při

žádosti za prodloužení (§ 6 osn.), oprávnění vidujícího úřadu vidování uděliti toliko na určitý čas, aby zamezilo se přílišné množení se podomních obchodníků v jistém obvodu (§ 8 osn.); osvobození podomních obchodníků od přírážek zemských, okresních a obecních, jež jim posud ve většině korunních zemí přísluší, má býti zrušeno (§ 2 lit. b osn.); předpisy o nedělním klidu mají býti vztaženy též na podomní obchodníky (§ 9 osn.); právo ministra obchodu zapověděti v hlavních městech země, v místech lázeňských jakož i v místních obcích s více než 10.000 obyvateli k žádosti obce a po slyšení příslušné obchodní a živnostenské komory podomní obchod s jistým zbožím naprosto nebo na určitý čas (§ 12 osn.); výslovná záповěď prodeje na splátky při podomním obchodě (§ 13 osn.); zvýšení trestu stanoveného na přestoupení patentu o podomním obchodě ze 100 zl. na 300 zl., zvláště pak připuštění přeměny nedobytné peněžité pokuty v trest vězení a j. v.

Obchod potravinami a předměty užitnými.

Obchod tento podroben jest dle zák. ze dne 16. ledna 1896 č. 89 ř. z. (14. říjnem 1897 počínaje) přísnému dozoru úřadů politických.

I. Pojem zákonný.

Cit. zák. vypočítává taxativně předměty, jichž prodej po živnostensku provozovaný kontrole podléhá. Náleží sem:

Obchod potravinami (obchod věcmi k výživě a k požitku sloužícími), prostředky kosmetickými, hračkami, čalouny, předměty oděvními, jídelným nebo pitným náčiním, jakož i nádobím a náčiním, které jest určeno k vaření nebo k uschování potravin nebo ku potřebě při nich, dále vahami, měrami nebo jinými měřicími přístroji, jichž upotřebeno býti má při potravinách, užívání jistých barev k malování pokojů a obchod petrolejem.

II. Orgánové dozorcí.

Dozor přísluší orgánům úřadů politických (magistrátům měst s vlastním statutem), zejména zeměpanským, lékařům okresním, jakož i těm orgánům samosprávných sborů, kteří k tomu jsou určeni zákonodárstvím zemským. Vláda může však zříditi zvláštní zeměpanské dozorcí orgány, podrobené politickému úřadu zemskému. Zemskému zákonodárství jest ponecháno, aby určilo, které samosprávné korporace mají ustanoviti zvláštní a do přísahy vzaté orgány pro vykonávání zdravotní a potravní policie. Zákonná působnost samosprávných korporací, jimž svěřena jest správa policie zdravotní a potravní, není tímto obmezena.

Orgánové dozorcí mají právo v místnostech, v nichž předměty dozoru podléhající na prodej se chovají, nebo které k uschování, vyrábění nebo ku připravování takových předmětů ku prodeji určených slouží, konati revise v obyčejných obchodních hodinách nebo když místnosti za příčinou obchodu jsou otevřeny.

Orgánové tito jsou dále oprávněni, ze předmětů druhu řečeného, které jsou v dotčených místnostech, a z látek tam shledaných, které určeny jsou ku přípravě těchto předmětů, pak ze předmětů, které prodávají nebo na prodej chovají se na veřejných místech, na trzích, náměstích, silnicích neb obcházením s místa na místo, podle své volby vyjímati vzorky ku prozkumu. Vyňatá okázka budiž rozdělena na dvě polovice, z nichž jedna buď úřední pečetí a k žádosti strany také její pečetí opatřena a ve vhodných nádobách uschována. K žádosti strany ponechána jí buď část okázky, úředně zapečetěná. Jedna polovice jest materiálem pro technické